

LNOR290

Kandidatnummer: 6987

DOMINIKA GABRIELA ZIEBA

VEILEDER: INGRID NIELSEN

Universitetet
i Stavanger

Analyse av antropomorfiseringer og deres funksjoner i *Drømmen om et tre* av Maja Lunde

Bacheloroppgave, 2024

Lektorutdanning trinn 8-13

Universitetet i Stavanger

Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora

Antall ord: 7355

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	3
Antropomorferinger – teori	3
<i>Kritisk tilnærming til antropomorferinger av naturen</i>	<i>4</i>
<i>Økosentriske og sentimentale antropomorferinger.....</i>	<i>5</i>
<i>Positiv tilnærming til antropomorferinger av naturen</i>	<i>6</i>
Plottet i <i>Drømmen om et tre</i>	7
Synsvinkel i <i>Drømmen om et tre</i>.....	7
Kartlegging av antropomorferingene i <i>Drømmen om et tre</i>.....	8
Funn av sentimentale antropomorferinger i <i>Drømmen om et tre</i>	9
Funn av antropomorferinger som gir naturen en høy moralsk status i <i>Drømmen om et tre</i>	12
Funn av komplekse antropomorferinger i <i>Drømmen om et tre</i>	15
Diskusjon av antropomorferingene i <i>Drømmen om et tre</i>.....	17
Avslutning.....	21
Litteraturliste	22

Innledning

Økokritisk skjønnlitteratur har hatt en enorm økning de siste årene. Fokuset på bærekraft og dystopiske fremstillinger av virkeligheten i skjønnlitteraturen har i stor grad vært med på å gi leserne en annen inngang til klimasaken. Denne økningen av økosentrisk litteratur henger nok tett sammen med reelle klimaendringer som vi er tilskuere til, og som truer menneskeliv i store deler av verden. I denne oppgaven skal jeg analysere romanen, *Drømmen om et tre*, av Maja Lunde (2022). Denne romanen er et eksempel på moderne økokritisk skjønnlitteratur som har blitt lest av mange. Romanen er også et eksempel på tendenslitteratur, da den bærer preg av et klart økokritisk budskap. Dette økokritiske budskapet er noe som går igjen i Lunde sitt forfatterskap, spesielt i verket hennes om menneske og natur, som består av *Bienes historie*, *Blå, Przewalskis hest* og *Drømmen om et tre*.

I min analyse av *Drømmen om et tre* vil jeg se på antropomorviseringer av den ikke-menneskelige naturen, og hvilken funksjon de har i romanen. Jeg har valgt å fokusere på antropomorviseringer, fordi omfanget av dem er slående stort i romanen, og det er også et område i økokritikken som trenger mer utforskning. Som teoribakgrunn vil jeg både trekke frem kritiske perspektiver på antropomorvisering, men også positive holdninger blant økokritikere til dette fenomenet. Dette vil jeg gjøre for å få frem spekteret av tilnærminger til antropomorvisering, og vise at det er en stor uenighet blant økokritikere, når det kommer til antropomorviseringens litterære funksjon i fremstillingen av natur. Jeg vil samtidig prøve å ha en diskuterende tilnærming gjennom hele oppgaven, og sette søkelyset på både problematiske og økosentriske aspekter ved antropomorvisering av den ikke-menneskelige naturen i romanen til Lunde. Oppgaven vil dermed være delt inn i en teori del, en analyse del og en diskusjons del. Problemstillingen min i denne oppgaven vil dermed være å diskutere funksjonen til de ulike antropomorviseringene i *Drømmen om et tre*.

Antropomorviseringer – teori

Både i hverdagspråket og i litteraturen brukes det mange besjelende troper om den ikke-menneskelige naturen. Ofte tenker vi ikke så mye gjennom hvilken funksjon de har, men vi bruker dem gjerne om ikke-menneskelig natur som står oss nær, og gjerne betyr noe for oss. Mange vil for eksempel fort i hverdagspråket si at hunden deres er glad, eller at plantene deres er tørste. Det kan dermed virke naturlig for oss å gi ikke-menneskelig natur

menneskelige egenskaper og følelser, fordi vi på denne måten skaper forbindelser mellom menneske og natur. I litteraturen er også slike beskrivelser i hyppig bruk, og denne bruken påvirker ofte menneskenes forhold til naturen. Likevel er antropomorferinger et område som fortsatt trenger videre utforskning innenfor økokritikken (Reed, 2018, s. 24). Det finnes en del kritiske tilnærminger til antropomorferinger blant økokritikere, men samtidig finnes det også positive innfallsvinkler. Jeg vil videre se på disse to synsvinklene ut ifra noen utvalgte økokritikere.

Kritisk tilnærming til antropomorferinger av naturen

En av økokritikerne som drøfter den kritiske aspekten ved antropomorferinger av den ikke-menneskelige naturen er Greg Garrard. I sitt verk *Ecocriticism* (2012) beskriver han antropomorferinger slik: «Traditionally pejorative term for sentimental representations of non-humans with human characteristics.» (Garrard, 2012, s. 206). Garrard skriver altså at antropomorferinger av den ikke-menneskelige naturen har en nedsettende funksjon, og i grunnen er sentimentale fremstillinger. Det finnes likevel lite utdypning hos Garrard om hva den nedsettende funksjonen innebærer, utenom sentimentalitetsbegrepet. Sentimentalitet er også et komplekst begrep, og defineres ifølge *Cambridge Dictionary* blant annet som: «The quality of being strongly influenced by happy memories of past events or relationships with other people, rather than by careful thought and judgment based on facts.» (Cambridge Dictionary, 2024).

Denne definisjonen kan dermed forstås som at sentimentalitet er noe som styres av følelser og gode minner, og ikke er en gjennomtenkt og forsiktig tilnærming til naturen. Med forsiktig tilnærming mener jeg i denne sammenhengen en tilnærming som er sansenær og natursensitiv. Dermed vil en lite reflektert og naturvar tilnærming kunne oppleves som sentimental. I økokritisk sammenheng kan sentimental fremstilling av naturen dermed være problematisk, fordi den styres av menneskelige følelser og kan gi oss et feilaktig perspektiv på naturen. Garrard mener også at ved overføring av menneskelige egenskaper til ikke-menneskelig natur omskapes naturen på en usann måte, i forhold til naturens egne livsprosjekter. Antropomorferinger overfører altså feilaktige egenskaper, og føre til et antroposentrisk syn på det ikke-menneskelige (Garrard, 2012, s. 142).

Økosentriske og sentimentale antropomorferinger

Garrard påpeker i boken sin *Ecocriticism* at antropomorferinger ikke bare trenger å fremstå som problematiske, fordi de også ofte kan være gjennomtenkte. Han spesifiserer dette slik: «Anthropomorphism may simply misrepresent animals, but it can also involve the knowledgeable and careful use of familiar terms to describe homologous behaviours in species to which we are related.» (Garrard, 2012, s. 206). Antropomorferinger kan altså ifølge Garrard også forstås som gjennomtenkte og utarbeidet med varsomhet, gjennom at det skapes en naturnær fremstilling av arter som mennesker er i slekt med. Samtidig vil antropomorferinger som gir en feilaktig fremstilling av dyr kunne oppfattes som sentimentale.

Garrard tyr til etiologi når han beskriver økosentriske antropomorferinger. «Etiologi er læren om eller en undersøkelse av årsaken til noe, hvordan noe oppstår eller vokser frem.» (Nordbø & Roald, 2024). Økosentriske antropomorferinger beskrives slik av Garrard: «So critical anthropomorphism in ethology means employing the language and concept of human behaviour 'carefully, consciously, empathetically, and biocentrically' (Bekoff, 2007, s. 1948). (Garrard, 2012, s. 157). I denne beskrivelsen av økosentriske antropomorferinger beskriver også Garrard empati og økosentrisme som viktige poeng når det kommer til naturnære former for antropomorferinger.

I eksemplene overfor skriver Garrard om antropomorferinger av dyr og andre arter mennesker er i slekt med, men jeg mener at denne tankemåten også kan overføres til alle typer ikke-menneskelig natur. Det finnes altså ifølge Garrard sentimentale og økosentriske former for antropomorferinger, og det som grovt skiller dem fra hverandre er at de økosentriske antropomorferingene er natursensitive, noe som innebærer at de søker å få frem naturens egne prosesser, livsprosjekter og biodiversitet. Spørsmålet er om det er mulig å skille mellom økosentriske og sentimentale antropomorferinger, da mange av dem oppleves som svært komplekse og vanskelige å enten kategorisere som det ene eller det andre. En antropomorfering kan for eksempel både inneholde elementer av empati og samtidig bære preg av uforsiktighet. Med uforsiktighet mener jeg at antropomorferingen kan bære preg av å være lite naturvar og reflektert. Garrards teori om økosentriske og sentimentale antropomorferinger kan dermed være med på å gi oss et overblikk, og hjelpe å sortere de ulike antropomorferingene ut ifra bestemte kriterier. Samtidig åpner denne teorien og opp

for videre forberedning, ved utforskning av de komplekse antropomorferingene, og hva som kjennetegner dem.

Positiv tilnærming til antropomorferinger av naturen

De siste årene er det en del økokritikere som har hatt en positiv tilnærming til antropomorferinger av naturen. I *Økokritisk håndbok* (2023) skrevet av Furuseth og Hennig løftes det frem ulike teoretiske perspektiver på hvorfor antropomorferinger kan ha en positiv effekt i litteraturen. Furuseth og Hennig henviser blant annet til Buel som har laget en liste med kriterier for litterær økosentrisme, hvor antropomorferinger er en av kriteriene som må oppfylles for at litteraturen skal være økosentrisk (Furuseth & Hennig, 2023, s.57). Ifølge Buel fører menneskeliggjøring av den ikke-menneskelige naturen til at den blir likestilt med menneskene, og den får på denne måten en høy moralsk status. Antropomorferingene i litteraturen kan også ha en likhetsfremmende funksjon mellom menneske og natur, som kan ha en positiv økosentrisk funksjon gjennom at menneske og natur likestilles. Gjennom antropomorferinger kan også mennesker i større grad identifisere seg med den ikke-menneskelige naturen, for eksempel gjennom antropomorferinger som viser synsvinkler til dyr. Mennesker kan på denne måten lettere identifisere seg med ikke-menneskelig natur, og gjennom dette kan antropomorferinger ha en økosentrisk funksjon (Furuseth & Hennig, 2023, s. 58).

Buels teori støttes i stor grad av Iovino og Oppermann når det kommer til synet på litterære antropomorferinger av den ikke-menneskelige naturen. De mener at antropomorferinger er et opplagt litterært grep for å få frem materiens handlekraft. Samtidig er de også enig med Buel når det kommer til det å rette oppmerksomheten mot materies handlekraft, da det kan åpne opp øynene for at det finnes likheter og forbindelser mellom den menneskelige og ikke-menneskelige natur en. Dette igjen fører til en tilbakegang av antroposentrisk tenking, og åpner opp for økosentriske perspektiver på antropomorfering av naturen (Furuseth & Hennig, 2023, s. 111). Både Buel, Iovino og Oppermann løfter frem positive sider ved antropomorferinger av den ikke-menneskelige naturen, og mener at de kan gi naturen en høyere moral og være en likhetsfremmende faktor mellom menneskelig og ikke menneskelig natur.

Plottet i *Drømmen om et tre*

Ungdommen Tommy og familien bor i Longyearbyen på Svalbard rundt 2100-tallet. De 527 innbyggerne på øyen bor atskilt fra resten av verden, og lever et enkelt liv i pakt med naturen. De mener at menneskene som levde før dem ødela jorden, og at de ikke skal begå de samme feilene. På øyen befinner det seg et frøhvelv, hvor ulike land i fortiden fikk oppbevare sine frø-arter. Dette frøhvelvet voktes av farmoren til Tommy, og de ulike frø-artene er nøkkelen til mange av problemene som resten av verden dveler ved. Det rolige og enkle livet til innbyggerne på Svalbard utfordres da en ukjent pest spres blant innbyggerne. Familie etter familie dør, da de ikke har noen medisiner mot pesten. Likene brennes i en ovn. Til slutt overlever bare Tommy, lillebrødrene hans og jevnaldrende Rakel med sin lillesøster. De skaper et slags liv sammen, og konsentrerer seg ført og fremst om å overleve. Tommy begynner å like tilværelsen med Rakel og deres søsken, og ser for seg at de kan skape et liv sammen på Svalbard. Rakel er derimot rastløs, og ønsker å flykte fra øyen. Etter kaotiske måneder blir Rakel gravid, og i desperasjon kontakter hun omverdenen gjennom et radioapparat.

Hjelpen med Tao ombord kommer, men ikke hovedsakelig for å redde menneskene, men for å hente frøene som Rakel røper at de vokter. Da Tommy får vite dette blir han rasende. Han mener at ingen mennesker fortjener å få frøene, fordi de bare vil ødelegge den ville naturen som er igjen. Tommy flytter i hemmelighet alle frøene fra hvelvet, over i en gruve hvor det er kaldt og trygt. Hjelpen og Tao klarer ikke å finne frøene, og gravide Rakel dør i et forsøk på å stanse Tommy fra å utløse et skred som blokkerer for inngangen til graven. Hjelpen forlater Svalbard og tar med seg søsknene til Tommy og Rakel. Tommy blir igjen helt alene på Svalbard. Han gjør sitt ytterste for å gi dagene mening, og prøver å overbevise seg selv om at frøene er viktigere enn søsknene hans. Etter måneder med slit og savn klarer ikke Tommy lenger å opprettholde denne tankegangen. Han kontakter Tao og forteller henne hva han gjorde med frøene, og Tao lover at hjelpen skal komme. De skal komme og hente han og frøene.

Synsvinkel i *Drømmen om et tre*

I romanen *Drømmen om et tre* er det en auctorial forteller med en allvitende synsvinkel. Vi får hovedsakelig vite hva hovedpersonen Tommy tenker, men karakteren Taos tanker er også

beskrevet. Fortelleren beveger seg fram og tilbake i tid og kommenterer hva som skjer, både fra Tommys og Taos perspektiv. Det legges likevel aller mest vekt på Tommys tanker, og det er han vi følger mest gjennom hele romanen. Taos synsvinkel blir fremhevet i 9 korte kapitler, mens Tommys synsvinkel kommer frem i 50 korte kapitler. I begge synsvinklene legges det stor vekt på skildringer av naturen, og man sitter igjen med inntrykket av at både Tommy og Tao er opptatt av naturen, og at begge også er bevisst på at det er menneskene som i stor grad har ødelagt naturmangfoldet. Forskjellen ligger likevel i at Tommy har et pessimistisk syn på menneskene og mener at menneskene ikke burde være herre over naturen, mens Tao er mer optimistisk og tenker at mennesker har lært av tidligere feil. Når romanen fortelles fra Tommys synsvinkel, foregår handlingen på det isolerte Svalbard, mens handlingen foregår i ulike land når vi får følger Tao.

Gjennom sprang fra Tommys synsvinkel til Taos synsvinkel kobles Svalbard og omverdenen sammen, og dette igjen fører til en forståelse av at problemene knyttet til ødeleggelse av natur er globale. Det at romanen fortelles fra både Tommys og Taos synsvinkel gir en opplevelse av at det ikke bare er Tommy som er opptatt av å ivareta naturen, men at også andre mennesker utenfor Svalbard bryr seg om den. Romanen som helhet kan oppfattes som økokritisk, fordi det gjennom hele romanen er et stort søkelys på at menneske ikke er særstilt overfor naturen. Spesielt gjennom Tommys synsvinkel kommer det frem at naturen er truet og menneskene må gjøre alt de kan for å bevare den.

Kartlegging av antropomorfiseringene i *Drømmen om et tre*

Romanen *Drømmen om et tre* inneholder en nærmest uoverskuelig stor mengde antropomorfiseringer. Det er tatt i bruk antropomorfiseringer i så og si hvert kapitel i romanen, og i noen av kapitlene på så og si hver side. De er også brukt i begge to fortellerperspektivene, Tao og Tommy. Den første antropomorfiseringen finner sted allerede i det første kapitlet av romanen og den lyder slik: «(...) for nå, i møte med det enorme treet, fullt av levende armer, ble pinnen tørr og død.» (Lunde, 2022, s. 6). Her får treet en menneskelig egenskap ved at det tillegges armer som er levende. Den siste antropomorfiseringen er plassert i det siste kapitlet av romanen, i Taos fortellerperspektiv: «Han sitter på en glenne hvor solen spiller i bladverket, lirker strålene helt ned mot den mørke jorden på bakken og Henrys myke nakke.» (Lunde, 2022, s. 474). I dette sitatet er

antropomorfiseringen det at solen spiller i et bladverk. Antropomorfiseringene i romanen er brukt både om den biotiske og abiotiske naturen. Flesteparten av antropomorfiseringene av den ikke-levende naturen skjer i Taos fortellerperspektiv, mens den levende naturen i større grad er i fokus i Tommys synsvinkel.

Ett eksempel på en antropomorfiserende beskrivelse av den ikke-levende naturen i et av Taos synsvinkler er: «Månen stråler, avslører konturene av land.» (Lunde, 2022, s. 193). Dette sitatet inneholder en antropomorfisering av månen, ved at det virker som om den med vilje avslører konturer av land, og bruken av verbet «avslører» om månen vil jeg si er en antropomorfisering. Tommys fortellerperspektiv har mer fokus på antropomorfiseringer av den levende naturen. I Tommys synsvinkler antropomorfiseres for eksempel den levende naturen slik: «Kvistene i treverket glodde på ham som mørke øyne.» (Lunde, 2022, s. 254). At kvistene kan glo oppfattes som en klar antropomorfisering. Det finnes likevel også antropomorfiseringer av både den abiotiske og biotiske naturen i begge fortellerperspektivene, men flesteparten av dem er fordelt slik som jeg beskrev ovenfor.

I min videre analyse av *Drømmen om et tre* vil jeg se på hvordan de ulike antropomorfiseringene i romanen fremstilles, og spesielt se på om de har en økosentrisk funksjon og gir høyere moralsk status til naturen, eller om de er sentimentale og dermed problematiske. Jeg vil videre i min analyse også prøve å se på om det vil være forskjeller i fremstillingen av levende og ikke-levende natur. Samtidig vil jeg også prøve å se på fremstillingene av antropomorfismer i lys av de to ulike fortellerperspektivene i romanen, og se på hvordan de fremstiller levende og ikke-levende natur.

Funn av sentimentale antropomorfiseringer i *Drømmen om et tre*

Selv om romanen *Drømmen om et tre* har et sterkt økosentrisk budskap, er det likevel interessant å undersøke om det finnes sentimentale og antroposentriske antropomorfiseringer i den. For å undersøke dette vil jeg bruke Garrards kritiske tolking av antropomorfiseringer som utgangspunkt, og da spesielt legge vekt på hvordan menneskelige følelser og sentimentalitet kommer til uttrykk gjennom menneskeliggjøring av naturen. Jeg vil først analysere noen utvalgte deler av Taos fortellerperspektiv. Disse utvalgte delene vil bare være

noen eksempler, som vil si at mange andre sitat vil bli utelat. Jeg har likevel prøvd å gjøre et gjennomtenkt utvalg basert på Garrards typologi.

Et eksempel jeg har valgt å ta med er fra et av de første kapitlene til Tao: «Midnattssolen lurte henne, timene gikk i rykk og napp (...)» (Lunde, 2022, s. 33). Dette sitatet har jeg valgt å ta med, fordi det kan tenkes å ha en antroposentrisk funksjon. Antropomorferingen i dette sitatet er at midnattssolen lurte Tao. Denne måten å beskrive oppførselen til en sol på er lite natursensitiv da den ikke uttrykker en reflektert og varsom beskrivelse av solen. At midnattssolen lurte Tao kan i stor grad tolkes som en avspeiling av hva hun føler, og hennes menneskelige følelser og sanser settes dermed i fokus, fremfor solens egenart. Sitatet kan gjennom dette oppfattes som sentimentalt, fordi det avspeiler Taos følelser istedenfor for å være en naturvar og natursentrisk beskrivelse av midnattssolen. At sitatet kan oppfattes som sentimentalt gjør at det fremstår som problematisk ut Garrards kritiske tilnærming til antropomorferinger, som har sentimentalitet som et av sine hovedargumenter for problematiske antropomorferinger.

Et annet eksempel på en antroposentrisk antropomorfering fra Taos perspektiv er dette: «Og til sist var det ikke nasjonalstater som utfordret traktaten og Norges eierskap, det var naturen.» (Lunde, 2022, s. 132). Dette eksempelet illustrerer at naturen har utfordret traktaten og Norges eierskap, og det gis ikke mer informasjon på hvilken måte den har utfordret dem. Det konkretiseres heller ikke hvilken type natur det er snakk om, jeg velger dermed å tolke dette begrepet i en vid forståelse, og tenke på all ikke-menneskelig natur. I dette sitatet fremstilles naturen som noe som bevisst utfordrer, og problematikken i dette sitatet ligger i at Tao her tillegger naturen antroposentriske trekk.

Naturens egenart blir i sitatet ovenfor redusert ved at Tao kun tar utgangspunkt i egen fortolking av naturen. At naturen utfordrer en traktat, altså en bindende avtale mellom flere stater, skaper også i dette tilfellet en slags antroposentrisk ramme for hele sitatet. Hvordan kan naturen bevisst utfordre en menneskelig avtale? Akkurat her synes jeg den problematiske kjernen ligger. På en måte kan naturen oppfattes som utfordrende av mennesker. Men kan naturen i seg selv bevisst utfordre noe? Det er kanskje ikke et riktig svar på dette spørsmålet, men jeg mener at tankegangen om at naturen utfordrer en mellommenneskelig avtale i stor grad er antroposentrisk. Dette sitatet er heller ikke særlig naturvart da det ikke viser en

refleksjon over hvilken naturtype det er snakk om, og heller ikke hvordan naturen kan utfordre en traktat og Norges eierskap. Sitatet kan dermed oppfattes som antroposentrisk, fordi Tao tillegger naturen problematiske egenskaper på en ureflektert måte.

Et annet sitat som kan vise en sentimental side ved antropomorferinger av den ikke-levende naturen kan vi finne i et Taos tidligste fortellerperspektiv: «Havet hadde hjulpet Tao med å holde forventningene på avstand.» (Lunde, 2022, s. 34). I dette sitatet gis havet en menneskelig egenskap, som i sin helhet gir nytte til menneskene. At havet hjelper Tao å holde forventningene på avstand kan forstås som at Tao tolker havets bevegelser ut ifra egne følelser og ønsker, og ikke havets egne premisser. Denne bruken av antropomorfering virker dermed antroposentrisk ved at Taos tolking av havet settes i fokus, og ikke havets egenverdi. Havet blir i dette sitatet en slags distraksjon for Tao, og antropomorferingen får denne distraksjonen til å virke spesielt tilsiktet for Tao. Dette igjen setter Tao i en overordna posisjon i forhold til havet, da det kun oppfattes som en «hjelper». Ut ifra disse tre eksemplene vil jeg si at Tao i stor grad har antroposentriske beskrivelser av den ikke-levende naturen ved bruk av antropomorferinger. Antropomorferingene Tao bruker virker problematiske, da de får den ikke-levende naturen til å fremstå som sentimental. Hennes indre liv kobles i stor grad opp mot den abiotiske naturen gjennom antropomorferinger, og hennes følelser står i sentrum foran den ikke-levende naturen.

I Tommys fortellerperspektiver har det vært svært interessant å undersøke om det finnes sentimentale antropomorferinger, da Tommy på et generelt grunnlag har en veldig økosentrisk tankegang om den ikke-menneskelige naturen i romanen. I de siste kapitlene i Tommys fortellerperspektiver fant jeg likevel en antropomorfering som i stor grad kan beskrives som sentimental og dermed lite økosentrisk. Dette sitatet lyder slik: «Men lyden var puslete og veik, landskapet slukte den svake hvislingen. Nordlyset flammet opp. Han grøsset, barndommens skrekk var fremdeles et arr i han.» (Lunde, 2022, s. 371). Tommy beskriver i dette sitatet nordlyset, som er en del av den abiotiske naturen. Skildringer fra Tommys side om nordlyset kommer igjen flere ganger i romanen, men dette sitatet syntes jeg skilte seg ut da det inneholdt en antropomorfering som er knyttet til vonde minner hos Tommy. Samtidig er denne antropomorferingen av nordlyset på en måte mytisk, samtidig som den knyttes til barndomsskrekken til Tommy, noe som på mange måter kan oppfattes antroposentrisk. Dermed kan denne antropomorferingen av nordlyset til dels oppfattes som

sentimental da den knyttes til fortiden, samtidig som den også utløser skrekk hos Tommy der og da. At nordlyset flammer opp og at landskapet sluker noe, skaper en slags skummel skildring, men samtidig påpekes det at det er Tommy som oppfatter dette som skummelt. Så på denne måten kan dette sitatet oppfattes som en antroposentrisk tilnærming til den ikke-levende naturen.

Funn av antropomorferinger som gir naturen en høy moralsk status i *Drømmen om et tre*

En annen interessant ting å undersøke er om antropomorferingene av den ikke-menneskelige naturen i *Drømmen om et tre* fører til at romanen får en økosentrisk funksjon. Det er også aktuelt å se på om den ikke-menneskelige naturen gjennom dette får en høyere moralsk status. For å undersøke dette vil jeg først ta utgangspunkt i Tommys synsvinkel. Tommy har mange beskriver av frø og planter i sine synsvinkler, og flere av disse beskrivelsene er antropomorferinger. Dette kommer blant annet til uttrykk i følgende sitat: «I flere årtusen var det hveten, maisen og risen, rugen, byggen, havren og soyaen som var jordens egentlige herskere (...) Det var plantesortene som faktisk regjerte. Menneskene var blitt slaver av plantene. (Lunde, 2022, s. 171). I dette sitatet tenker Tommy på de ulike plantesortene som herskere over menneskene, og dette igjen viser en stor grad av høy status for den levende naturen, og da spesielt plantene. Antropomorferingen av plantene hvor de regjerer og er jordens herskere gir den biotiske naturen en høy status ved at det skapes et likhetstrekk mellom ikke-menneskelig natur og menneskelig natur. Likhetstrekket er at mennesker ofte omtales som herskere og makthavende personer, mens i dette sitatet får den ikke-menneskelige biotiske naturen dette trekket. Dette er noe som kommer mye igjen i Tommys fortellerperspektiv, og spesielt frøene og plantene får en helt unik status som setter dem helt øverst på rangstigen.

Et annet sitat hos Tommy som underbygger dette er: «Han har frøene, han må tenke at det er det viktigste. Brødrene er bare enkeltmennesker, knyttet til ham gjennom signaler i hjernen, nervetråder og hormoner. Frøene er en arv for evigheten. (Lunde, 2022, s. 355). Dette sitatet kommer også fra et av Tommys fortellerperspektiv, og her skaper virkelig antropomorferingen en høy moralsk funksjon for frøene. Brødrene til Tommy beskrives her som enkeltmennesker, mens frøene gjennom å bli kalt for en arv blir et symbol på noe større og viktigere. I dette sitatet vil jeg våge å si at antropomorferingen av frøene ikke bare

likestiller frøene med mennesker, men at den ikke-menneskelige biotiske naturen de facto settes høyere enn menneskeheten, og på denne måten får en høyere moralsk status enn mennesker.

I tillegg til frøene og plantene er Tommy også opptatt av andre aspekter av den levende naturen, og gjennom antropomorferingene kommer også deres moralske status høyere opp. Bjørnen er for eksempel en del av den ikke-menneskelige biotiske naturen som Tommy i stor grad er opptatt av å forhøye. «Bjørnen var her før menneskene, det var den som var Svalbard. Den eide dette landet.» (Lunde, 2022, s. 256). Dette sitatet beskriver fortiden hvor bjørnen på Svalbard dominerte, og det skapes altså en forbindelse mellom bjørnen og Svalbard, slik at bjørnen også knyttes til et bestemt geografisk område. Denne sammenknyttingen mellom bjørnen og Svalbard er med på å gi bjørnen en høyere status i dette geografiske området. Samtidig som at mennesker også kan identifisere seg med bjørnen, da det skapes en relasjon mellom menneske og bjørn ved hjelp av antropomorferingen om at den eide Svalbard. Styringen over Svalbard forflyttes dermed fra menneskene til bjørnen, som i dette sitatet fremstår som den egentlige og rettmessige herskeren, siden den bodde på Svalbard før menneskene.

Tommys økosentriske tankegang kommer også til uttrykk når han snakker om alle former for natur, «Naturen mener ikke, naturen forteller ikke, naturen dømmer ikke, naturen bare er.» (Lunde, 2022, s. 445). Her får naturen en veldig økosentrisk beskrivelse ved bruk av en negativ antropomorfering. Tommy skaper her en slags forestilling av naturen som noe annerledes enn menneskene, men ikke på en undertrykkende måte. Naturen forklares gjennomtenkt og med forsiktighet, ved at trekk den ikke har nevnes først. At naturen «er», kan bety mange ting, men i denne sammenhengen tror jeg at det handler om at den eksisterer på lik linje med mennesker. Og selv om naturen i dette sitatet ikke mener, forteller eller dømmer, så er den fortsatt like mye verdt som vesener som gjør dette.

Dermed får et kanskje kontroversielt sitat som uten kontekst gjerne kunne oppfattes som antroposentrisk, ved at naturen så hardt skilles fra menneskene. En økosentrisk funksjon i en helhetlig kontekst av romanen, fordi den negative antropomorferingen nesten viser et ideal av naturen som menneskene aldri kan oppnå. Tommy bruker mange antropomorferinger av den ikke-menneskelige levende naturen, for å gi den en høy moralsk status, og for å likestille

den (eller til og med forhøye den) med menneskene. Dermed er det enda mer interessant at han også bruker en negativ antropomorvisering, da det viser en kompleksitet i hans karakter, og hans forhold til, og beskrivelser av naturen. Han går på mange måter imot seg selv i dette sitatet, noe som er en svært interessant bemerkning, og som kan ha en reflektert og økosentrisk funksjon. Med dette mener jeg at han i dette sitatet gir slipp på en sentimental beskrivelse av naturen, og heller velger å bruke en negativ antropomorvisering på en naturvar måte.

Vi finner også økosentriske antropomorviseringer i noen av Taos synsvinkler, disse knyttes likevel ofte i stor grad til den ikke-levende naturen. Det står for eksempel i ett av hennes fortellerperspektiv: «Det tørre landskapet vekker noe i henne, og det tar en stund før hun forstår hva det er: et svakt sinne. Dumme, dumme menneske, tenker hun, som ødela så mye» (Lunde, 2022, s. 241). Menneskeliggjøringen av landskapet skjer gjennom at den vekker noe i Tao. Det beskrives som et svakt sinne, og på denne måten skapes det en relasjon mellom menneske og natur, ved at menneske holdes ansvarlig for sine handlinger overfor naturen. Dette kan tolkes som at naturen nå har en høyere moralsk stilling enn den hadde før, og at menneske må ta ansvar for sine handlinger fra fortiden, og ikke begå dem i nåtiden.

Landskapet er en del av den ikke-levende naturen som det virker som at Tao i stor grad er opptatt av. At Tao gjennom en antropomorvisering forhøyer statusen til den abiotiske naturen gjør også at den kommer mer i fokus, og ikke blir glemt blant de mange skildringene av den biotiske naturen. Tao er i sine fortellerperspektiv i stor grad opptatt av å forhøye den ikke-levende naturen gjennom antropomorviseringer. Samtidig kommer det også til uttrykk at Taos forhøyning av den ikke levende naturen også kan overføres til all levende natur. Da hun gjennom å se relasjonen mellom det levende og ikke levende skaper et forhøyet samspill, og viser til gjensidig avhengighet. Dette fordi et landskap likevel også kan inneholde elementer av levende natur, så det virker faktisk som om Tao i sine fortellerperspektiv faktisk er mer overordna opptatt av all natur. Med dette mener jeg at Tao i sine fortellerperspektiv er opptatt av hvordan det å ta vare på den ikke-menneskelige naturen også henger sammen med den menneskelige naturen, og at vi er gjensidig avhengig av hverandre.

Tao virker også opptatt av levende natur, gjennom bruk av antropomorviseringer. I likhet med Tommy tillegger hun frøene en stor oppmerksomhet, og har en positiv tilnærming til dem. Et

antropomorfiserende sitat fra Tao angående frøene er: «Frøet er håpets kjerne.» (Lunde, 2022, s. 80). I dette sitatet knyttes frøet opp mot et håp gjennom antropomorfiseringen, og på denne måten forhøyer Tao statusen til den ikke-menneskelige biotiske naturen ved å gi den en egenskap man typisk gir til mennesker som betyr mye for oss. At frøet knyttes til håp, skaper også en form for et livsprosjekt hvor frøet er den viktigste enheten for at noe ikke går under. Verdien til frøet økes også gjennom antropomorfiseringen til Tao, da håp er et svært positivt lada ord, og at noe gir håp brukes ofte om svært inspirerende og viktige mennesker. At frøet ifølge Tao er håpets kjerne fører også til en likhetsfremmende funksjon mellom natur og menneske, da som sagt ofte eksepsjonelle mennesker knyttes til håp. Denne antropomorfiseringen viser altså at Tao ikke bare er opptatt av den ikke-levende naturen, men at hun også har en natursensitiv innfallsvinkel til den ikke-menneskelige biotiske naturen.

Funn av komplekse antropomorfiseringer i *Drømmen om et tre*

Komplekse antropomorfiseringer i romanen *Drømmen om et tre* mener jeg at kjennetegnes av at de verken kan kategoriseres som økosentriske eller sentimentale ifølge Garrards typologi. Jeg har selv valgt å ta i bruk begrepet «komplekse antropomorfiseringer» da jeg verken synes at sentimentale eller økosentriske antropomorfiseringer var dekkende nok begreper. Dermed er komplekse antropomorfiseringer en kategori som jeg selv har utarbeidet for å få frem hvor sammensatte mange av dem er. I Lundes roman finnes det antropomorfiseringer som ved første øyekast virker gjennomtenkte og forsiktige, men etter hvert viser de seg å være mer sammensatte.

Slike antropomorfiseringer finner vi spesielt i Tommys synsvinkler. Det står for eksempel i et av kapitlene til Tommy: «Snøen ga dem imidlertid noe de lengtet etter resten av året, den ga dem bevegelsesfrihet.» (Lunde, 2022, s. 98). Dette sitatet gir snøen en antropomorfistisk vinkling ved at snøen gir menneskene noe, men det tillegger ikke snøen noen direkte særmenneskelige egenskaper som i sin art er sentimentale eller nedsettende. Snøen blir likevel ikke knyttet til menneskene på en familiær måte slik som Garrard uttrykker, når han beskriver økosentriske antropomorfiseringer. Snøen blir samtidig knyttet til lengsel som på en måte kan beskrive en form for sentimentalitet, fordi den er knyttet til savn og gode minner. Sitatet er dermed komplekst, fordi snøen gjennom antropomorfiseringen både er knyttet til noe menneskene lengter etter, men samtidig er ikke antropomorfiseringen i seg selv veldig nedsettende mot snøen.

Tommy har også en del komplekse antropomorfiseringer i tilknytning til forholdet mellom menneske og natur. Et av Tommys sitat med en antropomorfisering som viser relasjonen mellom den menneskelige naturen og den ikke-menneskelige naturen er: «Når vi er trygge, er frøene trygge.» (Lunde, 2022, s. 153). Dette sitatet har en slags likhetsfremmede funksjon mellom menneske og biotisk ikke-menneskelig natur. Samtidig kan dette sitatet likevel også til dels oppfattes som antroposentrisk, fordi Tommy her nesten automatisk tenker at frøene er trygge på grunnlag av at menneskene er det, noe som kan være en feiltolkning. Denne antropomorfiseringen kan dermed oppfattes som lite sansenær og varsom, og den kan få frøene til å virke som om de er avhengige av mennesker, istedenfor at de fungerer på egne premisser. Sitatet virker derfor labyrintisk, fordi det både viser en relasjon mellom ikke-menneskelig biotisk natur og menneskene, samtidig som det virker problematisk da det ikke er natursensitivt nok.

I Taos fortellerperspektiv kan vi også finne antropomorfiseringer som på mange måter er komplekse, og som er vanskelige å enten plassere i kategorien økosentrisk eller sentimental. Et eksempel på en kompleks antropomorfisering i et av Taos fortellerperspektiv er: «Vi har lyttet til den, vi har latt naturen få ta plass.» (Lunde, 2022, s. 332). Dette sitatet har en kompleks sammenstilling i forhold til antropomorfiseringer, fordi det både gir naturen er høy moralsk verdi, men samtidig uttrykker det menneskenes indre tanker om at de har lyttet til noe naturen utrykte. Sitatet uttrykker en slags ny vending gjennom antropomorfiseringen «ta plass», hvor naturen får er høyere moralsk status enn den kanskje hadde før, da menneske nå slipper den til. Denne antropomorfiseringen virker også til dels naturvar og virker gjennomtenkt da naturen ikke tilskrives egenskaper som virker nedsettende. Sitatet bygger likevel ikke på noen familiær struktur mellom menneske og natur, og oppfyller dermed ikke fullstendig Garrards typologi for økosentriske antropomorfiseringer. Tao gir også uttrykk for at menneske i dette sitatet forstår naturen gjennom antropomorfiseringen, noe som kan være problematisk da det viser en lite varsom beskrivelse av forholdet mellom menneske og natur. Denne antropomorfiseringen er dermed mangesidig og sammensatt, da den på en måte fremhever naturens moralske status, men på en annen side inneholder den lite natursensitive elementer i forhold til menneskenes forståelse av naturen.

Det er dermed vanskelig å kunne definere en antropomorfering som økosentrisk eller sentimental i forhold til Garrards kriterier, fordi de ofte er svært komplekse, og ikke tilfredsstillende en definisjon som bygger på familiære beskrivelser mellom arter. Det som likevel er viktig å påpeke er at Garrard baserer sine utsagn på litterære antropomorferinger av dyr, og jeg har i denne drøftingen overført hans ideer på all ikke-menneskelig natur. Det er dermed gjort en analyse av en mer omfattende tilnærming til naturen, og det er vist at det er en svært stor kompleksitet innenfor antropomorferingene.

Diskusjon av antropomorferingene i *Drømmen om et tre*

Bruken av antropomorferinger i romanen *Drømmen om et tre* er svært utbredt og har ulike funksjoner. Antropomorferingene brukes i begge fortellerformene og har både økosentrisk og sentimental funksjon. Samtidig var et av mine hovedfunn at det også var en del antropomorferinger som var svært komplekse, og som verken kunne oppfattes som kun økosentriske eller sentimentale. Som teoribakgrunn brukte jeg Garrards kritiske tilnærming til antropomorferinger for å finne sentimentale trekk ved antropomorferinger i romanen, og jeg brukte Buel, Iovino og Oppermann sine teorier for å finne antropomorferinger som ga naturen en høy moralsk status. Jeg vil videre nå diskutere funnene mine i forhold til sentimentale antropomorferinger, økosentriske antropomorferinger og ikke minst komplekse antropomorferinger.

Sentimentale antropomorferinger var noe jeg fant flere eksempler av i romanen *Drømmen om et tre*, og de sentimentale antropomorferingene jeg fant hadde en betydelig antroposentrisk funksjon. Gjennom kriteriene til Garrard for sentimentale antropomorferinger fant jeg flere sitater i *Drømmen om et tre* som passet hans beskrivelse. I Taos synsvinkler fant jeg flere eksempler på at den ikke-levende naturen ble beskrevet på et problematisk vis da den inneholdt sentimentale antropomorferinger. Midnattssolen ble menneskeliggjort av Tao ved at hun sa at den lurte henne, havet menneskeligjøres ved at det hjelper henne, og naturen som helhet menneskeligjøres av Tao når hun sier at den utfordrer Norges eierskap. Også i Tommys generelt sett økokritiske fortellerperspektiv fant jeg sentimentale antropomorferinger av den abiotiske naturen. Tommy brukte sentimentale antropomorferinger blant annet om nordlyset, som vekste en frykt i han fra barndommen. Det både Tommy og Tao har til felles er at de sentimentale antropomorferingene i stor grad er knyttet til deres følelser, og fremstiller den abiotiske naturen.

Ett av mine viktigste funn er at disse sentimentale antropomorferingene blir problematiske i forhold til det økokritiske budskapet i romanen, da de på et vis undergraver det romanen prøver å formidle. Med dette mener jeg at de går imot den økokritiske varsomheten rundt naturen, og heller presenterer et ureflektert og følelsesladd menneskesyn. Samtidig viser de sentimentale antropomorferingene også hvor vanskelig det kan være for mennesker å opprettholde en ren økokritisk tenking. Dette skaper også en dissonans mellom hva mennesker tenker, og hva språket de bruker uttrykker. Med dette mener jeg at selv om vi har en sterk viljestyrke hvor vi ønsker å være økokritiske, så kommer likevel ofte vår menneskesentrerte tankegang til uttrykk i språket. Det er mulig å hevde at funksjonen til de sentimentale antropomorferingene i romanen kan være å vise en slags sårbarhet hos mennesker. Altså at mennesker iblant kan gjøre klimarelaterte «feil», uten at det trenger å påvirke den helhetlige innsatsen.

Når det kommer til økosentriske antropomorferinger er funnet mitt at det finnes svært mange av dem i romanen. Økokritikk og antropomorferinger virket som spennende perspektiver å se på i sammenheng med hverandre, fordi de virket som kontraster til hverandre ut ifra et etablert syn i litteraturen. Jeg brukte typologien til Buel om kriterier for økosentrisk litteratur, samtidig som jeg også så på perspektivene til Iovino og Oppermann når det kom positiv tilnærming til litterære antropomorfer. Det Buel, Iovino og Oppermann hadde til felles var at de mente at antropomorferinger likestiller naturen med mennesker, og skaper en relasjon mellom dem. De var også enige om at naturen gjennom antropomorferinger kunne få en høyere moralsk status, og at menneske lettere kunne identifisere seg med den ikke-menneskelige naturen gjennom bruk av antropomorferinger.

Ett av mine hovedfunn var at de aller fleste økosentriske antropomorferingene var i Tommys fortellerperspektiv. Flesteparten av Tommys økosentriske antropomorferinger omhandlet den levende-naturen, og spesielt frøene og plantene. I flere av Tommys sitater fant jeg også ut at den ikke-menneskelige biotiske naturen til og med var hevet over menneskene gjennom antropomorferinger. Funksjonen til de økosentriske antropomorferingene i Tommys synsvinkler mener jeg var å sette frøene og plantene i fokus, og på et vis forhøye deres status. At Tommy gjennom antropomorferinger får opp statusen til plantene og frøene, kan føre til at ofte gjenglemte deler av naturen også blir løftet frem i lyset. Samtidig løfter også Tommy frem isbjørnens moralske status gjennom antropomorferinger. At Tommy

forhøyer statusen til isbjørnen som bor på Svalbard og frøene, fører til et fokus på å ta vare på artsmangfold og truende arter. Dette står ikke direkte i romanen, men kan likevel være en tolking da romanen trekker linjer med virkeligheten. Isbjørnen har siste årene blitt et slags symbol på økende klimaendringer, og det at Tommy løfter frem isbjørnens verdi gjennom antropomorviseringer er med å forsterke dette symbolet.

Jeg undersøkte også Taos synsvinkler for å se om jeg kunne finne økosentriske antropomorviseringer, og jeg fant overaskende mange. De økosentriske antropomorviseringene hos Tao var både knyttet til den biotiske og abiotiske ikke-menneskelige naturen. Dette var et svært interessant funn da Taos sentimentale antropomorviseringer i stor grad bare gjaldt den abiotiske naturen. Et annet interessant funn var at Tao i stor grad også var opptatt av å forhøye frøenes status slik som Tommy. Selv om Taos synsvinkel bare er representert i 9 av 50 kapitler i romanen, viste Tao likevel også en natursensitiv tilnærming både til den biotiske og abiotiske naturen, gjennom hennes reflekterte økosentriske antropomorviseringer. En stor del av hennes økosentriske antropomorviseringer omhandlet relasjonen mellom menneskelig og ikke-menneskelig natur på det overordna plan. Tao fikk også frem det samme som Tommy da hun for eksempel brukte antropomorviseringer til å beskrive et landskap. Hun løftet altså frem deler av den abiotiske naturen som vanligvis ikke settes i fokus, og fikk deres moral til å stige. Landskapsødeleggelse er noe som har begynt å få mer og mer oppmerksomhet de siste årene, og gjennom Taos økosentriske antropomorviseringer av landskapet kan den natursensitive tilnærmingen til landskap økes.

Komplekse antropomorviseringer var et overaskende funn i *Drømmen om et tre*. Funnet var overaskende fordi jeg ut ifra mine utvalgte teorier hadde en kategorisering jeg ønsket å følge, for å skape en avgrensning i oppgaven. Garrards teori som jeg brukte om antropomorviseringer var likevel spesielt rettet mot menneskeliggjøring av dyr, noe som på en side var en svakhet når jeg valgte å analysere all ikke-menneskelig natur. Jeg valgte likevel å bruke hans teori på et mer omfattende syn på naturen, og gjennom hans definisjoner på økosentriske og sentimentale antropomorviseringer innså jeg at mange besjelende troper ikke faller inn i noen av kategoriene. Dermed hjalp Garrards kriterier meg å se kompleksiteten i spekteret av antropomorviseringer i romanen. Det som møtte meg i store deler av romanen var at jeg fant sitater fra både kapitlene til Tao og Tommy som var svært komplekse og vanskelige å sortere ut ifra min utvalgte teori. Noen av antropomorviseringene i romanen fikk for eksempel

naturen til å få en høy moralsk status, samtidig som de var lite reflekterte eller naturvare. Det var dermed veldig interessant å analysere dem og se på hva som gjorde dem delvis økosentriske og delvis sentimentale.

I Taos fortellerperspektiv fant jeg mange slike sitater som på en måte kunne oppfattes som antroposentriske, men på en annen måte inneholdt elementer av varsomhet og god gjennomtenking. Det var det som gjorde dem så komplekse og vanskelige å enten definere som sentimentale eller økosentriske antropomorferinger. Et av sitatene til Tao som jeg valgte å analysere handlet om at menneske har latt naturen ta plass. Dette fragmentet var svært problematisk og vanskelig å analysere. Dette fordi fragmentet på en side gir naturen en forhøyet verdi, samtidig som at det er menneske som er den som lar naturen gjøre det. Omfanget og funksjonen av slike komplekse og sammensatte antropomorferinger i romanen tror jeg kan henge sammen med at naturen er svært omfattende og kompleks. Dermed gjenspeiler disse avanserte antropomorferingene den sammensatte naturen, som er kompleks å forklare og forholde seg til.

Da jeg deretter tok for meg Tommys fortellerperspektiv, fant jeg også en del komplekse antropomorferinger. Noen av sitatene jeg fant i Tommys synsvinkler ga for eksempel naturen en høy verdi, men de var samtidig preget av lengsel og sentimentalitet. De sammensatte antropomorferingene skaper gjennom Tommy en slags likhet mellom menneske og natur. For eksempel når han skriver at frøene er trygge når han og familien hans er trygge. Tommy får altså mennesker og frø til å virke likestilte når han snakker om tryggheten som er en felles faktor for dem. Samtidig er denne antropomorferingen kompleks, fordi den inneholder en tanke om at frø på et vis er avhengige av mennesker, noe som kan oppfattes problematisk. Jeg tror at funksjonen til disse komplekse antropomorferingene hos Tommy er ganske lik som hos Tao. Altså at kompleksiteten i menneskeliggjøringen av naturen skal reflektere hvor mangesidig naturen er, og hvor vanskelig det kan være å orientere seg i økokritikken.

Plottet i romanen og synsvinklene samspiller i stor grad med funksjonene til antropomorferingene i romanen. Med dette mener jeg at plottet i *Drømmen om et tre* i stor grad er sentrert rundt den ikke-menneskelige naturen, og da spesielt frøene. Frøene får en særstilling i plottet og er i fokus i både Tao og Tommys synsvinkler. Antropomorferingene

som gir naturen en høy moralsk status er også med på å gi blant annet frøene en særstilling. Dermed er denne særstillingen av den ikke-menneskelige naturen som er i fokus i plottet, også noe som forsterkes av antropomorferingene. Plottet i romanen og synsvinklene er også preget av at figurene har innslag av antroposentriske trekk, noe som speiles i de sentimentale antropomorferingene av den ikke-menneskelige naturen. De komplekse antropomorferingene reflekterer følgelig den komplekse handlingen i *Drømmen om et tre* som viser hvor vanskelig det kan være for mennesker å ta rent økologiske valg. Plottet og synsvinklene er dermed i harmoni med funksjonene til antropomorferingene.

Avslutning

Jeg har i denne oppgaven sett på antropomorferinger av den ikke-menneskelige naturen i *Drømmen om et tre*, og har jeg har prøvd å analysere hvilken funksjon de har. *Drømmen om et tre* av Lunde er en svært kompleks roman, og mange interessante aspekter av den har dessverre ikke fått blitt belyst i denne oppgaven. Antropomorferinger av den ikke-menneskelige naturen har likevel vært et svært fascinerende område å utforske i romanen. Mange av funnene mine var tankevekkende, da ulike typer antropomorferinger hadde ulike funksjon.

Min avgrensede analyse av *Drømmen om et tre* har dermed vært et forsøk på å forklare og sortere noen av antropomorferingene i romanen. Samtidig har jeg også prøvd å se på om det er noen forskjeller på antropomorferingene ut ifra de to fortellerperspektivene. Forskjellene var der, men begge fortellerformene inneholdt likevel både sentimentale, økosentriske og komplekse former for antropomorferinger. Til videre forskning hadde det vært interessant å se på hvordan dette utarter seg i de andre romanene til Lunde, og om det finnes noen sentrale forskjeller eller likheter blant antropomorferingene i hennes litteratur. Lundes litteratur, inkludert *Drømmen om et tre*, tiltrekker lesere over hele verden, samtidig som den belyser klima og miljøsakene. Vinklingen jeg har valgt i denne oppgaven er relativt ny, og med denne oppgaven har jeg forsøkt å få frem at det er mye interessant å finne i analyse av antropomorferinger.

Litteraturliste

- Furuseth, S. & Reinhard, H. (2023). *Økokritisk håndbok: Natur og miljø i litteraturen*. Universitetsforlaget.
- Garrard, G. (2012). *Ecocriticism* (2. utg.). Routledge.
- Lunde, M. (2022). *Drømmen om et tre – roman*. Aschehoug.
- Nordbø, B. & Roald, B. (2024, 25. februar). Etiologi. I *Store medisinske leksikon*.
<https://sml.snl.no/etiologi>
- Reed, M. B. G. (2018). Besjelingens åpne begrensninger. *Nordisk poesi*, 3, utgave 1, s. 20-36. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-4137-2018-01-03>
- Sentimentality (2024). I *Cambridge Dictionary*. Hentet: 10. Mai 2024 fra <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sentimentality>